

Julia Stanisława B a k a l a r z OP, *Kontemplacja i działanie w życiu duchowym Matki Kolumby Białeckiej*, Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy 1994, ss. 281.

Zagadnienia związane z kontemplacją i działaniem nie straciły do dziś nic ze swej aktualności. Z problemem pogodzenia ich w życiu ludzkim borykali się już filozofowie przedchrześcijańscy. Także Ojcowie Kościoła i pisarze wczesnochrześcijańscy dostrzegali trudności w pogodzeniu życia czynnego z kontemplacyjnym, czemu dawali wyraz w podawanych przez siebie propozycjach. Problematyka dotycząca kontemplacji i działania przewijała się również w piśmiennictwie teologicznym wieków następnych aż po nasze dni. Siostra Julia Stanisława Bakalarz OP ukazuje nam próbę rozwiązania tego zagadnienia na konkretnym przykładzie życia duchowego założycielki Zgromadzenia Sióstr Dominikanek III Zakonu w Polsce – Róży Białeckiej.

W rozdziale p i e r w s z y m Autorka skupiła uwagę na doktrynie dotyczącej działania i kontemplacji głównych przedstawicieli dominikańskiej szkoły duchowości, do których odwoływała się matka Kolumba Białicka. Szeroko zatem została uwzględniona myśl św. Tomasza z

Akwinu, św. Katarzyny ze Sieny i mistyków nadreńskich. Wszyscy oni, zdaniem Autorki rozprawy, podkreślali znaczenie tajemnicy krzyża oraz poznania i miłości w kontemplacji i działaniu, które z kolei rzutuje na pracę apostolską. W rozdziale drugim Autorka zajęła się ukazaniem kontemplacji w życiu matki Kolumby Białeckiej. Na treść rozdziału składa się przedstawienie ascezy, będącej warunkiem życia kontemplacyjnego, nadto mistycznych przejawów życia kontemplacyjnego i wreszcie eucharystycznego i maryjnego rysu kontemplacji Białeckiej. „Działanie w życiu matki Kolumby Białeckiej” to tytuł trzeciego rozdziału pracy. Autorka rozpoczyna omawianie tego zagadnienia od dzieciństwa i młodości Założycielki dominikanek, by następnie zająć się jej działalnością zakonotwórczą oraz wypływającą z celu założonego przez nią zgromadzenia. W rozdziale tym Autorka ukazuje stosunek Białeckiej do pracy i ludzi pracy oraz cały jej apostolski wymiar działalności. Cztery rozdział pracy poświęcony jest kontemplacji i działaniu w duchowości Zgromadzenia Sióstr św. Dominika. Autorka ukazuje tu, jaką naukę o kontemplatywno-czynnej duchowości przekazała Białecka swemu zgromadzeniu. Podkreśla więc podstawowe rysy kontemplacyjnej duchowości dominikanek, sprowadzające się do wymiaru chrystocentrycznego, maryjnego i eklezjalnego. W zakresie życia czynnego dominikanek wymienia Autorka działania religijno-moralne, oświatowe i opiekuńcze wśród chorych. Ostatni, piąty, rozdział pracy jest próbą oceny kontemplatywno-czynnej duchowości matki Białeckiej. Autorka wskazała na Pismo św. jako podstawowe źródło duchowości Założycielki dominikanek, a następnie na szkołę dominikańską i wreszcie na wpływy zarówno rodzimej sytuacji społeczno-religijnej i teologicznej, jak i przemiany w dziedzinie życia religijnego w krajach europejskich. Treść rozdziału uzupełnia próba ukazania oryginalności oraz aktualności kontemplatywno-czynnej duchowości Kolumby Białeckiej.

Autorka recenzowanej pracy odwoływała się przede wszystkim do źródeł, których skompletowanie, jak i dotarcie do nich przysporzyły jej wiele trudności. Usiłowała ona bowiem dokonać wiernej rekonstrukcji myśli Białeckiej, opierając się na rozproszonych i odkrywanych jej zapiskach, które należało poddać analizie i teologicznej ocenie. Dzięki temu dopiero można było skonstruować odpowiednią syntezę, co również nie było rzeczą łatwą z uwagi na specyficzny język mistyków.

S. Bakalarz z dużą kompetencją wykazuje, co z przymysłów Założycielki dominikanek stanowi oryginalny wkład w teologię życia duchowego, zwłaszcza zakonnego. Niezwykle cenna jest uwaga Autorki, iż Białecka znając Tomaszowe podstawy nauki o kontemplacji, pomija filozoficzne wywody, zatrzymując się raczej na gruncie „rozważań teologicznych, mimo że sama odczuwała braki w dziedzinie teologicznego przygotowania” (s. 219). W takiej postawie matki Białeckiej uwidacznia się charakterystyczne dla polskiej mentalności unikanie spekulacji, dociekań filozoficznych. Autorka doszła do wniosku, że w myśl ujęcia matki Kolumby „żywy kontakt z Bogiem wznoszony na fundamencie wiary, rodzący miłość” jest zasadniczą cechą duchowości zgromadzenia (por. s. 220). Ważne jest też spostrzeżenie Autorki, iż w duchowości Białeckiej widoczne są wpływy „jansenistycznych rygorizmów”, które z kolei miały swe źródło u jej duchowych kierowników (por. s. 214). Dostrzegając ścisłą więź istniejącą między kontemplacją i działaniem w życiu duchowym Białeckiej, Autorka podkreśla, iż nie można rozpatrywać istotnych elementów jej duchowości w oderwaniu od duchowości szkoły dominikańskiej. Założycielka dominikanek, jak wynika z treści rozprawy, w sposób umiejętny dokonała transpozycji tej duchowości na grunt polski. Zaznaczyć należy, iż Białecka nie przeżywała stanów mistycznych, a jej kontemplacja miała miejsce w codzienności i w trudach działań, wpływających z odczytanej w ten sposób woli Boga.

Praca Siostry Bakalarz na temat kontemplacji i działania w życiu matki Kolumby Białeckiej stanowi niewątpliwie znaczący wkład do całościowego opracowania dziejów i teologii duchowości zakonnej w Polsce w drugiej połowie XIX stulecia.